

MIDDEN NEDERLAND
voor gelijke behandeling
tegen discriminatie

WEL GEBEURD, NIET GEMELD

Vervolgonderzoek 5 jaar later

Alexander Hootsmans

5 juni 2020

Met dank aan:

Maurits Immink

Devin Klein Tiessink

WWW.ART1MN.NL

Inleiding

In 2015 volbracht Michelle Potters, toen stagiaire bij Art.1 MN, haar stageonderzoek 'Wel gebeurd, niet gemeld'.¹ Het onderzoek had als doel om inzicht te krijgen in de persoonlijke discriminatie-ervaringen van LHBT(l+)-bezoekers² van café Bodytalk in Utrecht en in hun beweegredenen om wel of niet melding te doen van discriminatie. Bodytalk werd toen als locatie gekozen vanwege de ontvangen signalen over onveilige situaties voor de deur van dit café.

Het bleek een onderzoek dat de interesse wekte van lokale politiek, beleidsmedewerkers en politienetwerk Roze in Blauw. Zelfs burgemeester Jan van Zanen wilde het onderzoek inzien. Het was een teken dat dergelijk onderzoek werd gewaardeerd. Hoe kleinschalig het onderzoek ook was, het gaf een inzicht dat een hoog percentage van personen die zich identificeren als LHBTI+ discriminatie ervaart. Alle 15 ondervraagden konden een (wettelijk verboden) discriminatie-incident uit het afgelopen jaar noemen. Vier van hen hadden hierover een melding gedaan.

Vooraf de heftige verhalen die werden verteld over onveiligheid voor de deur van café Bodytalk maakten indruk: het onderzoek gaf voldoende aanleiding voor de politie om hier tijdelijk inzet te verhogen. Hierbij werd één dader op heterdaad betrapt.

Discriminatie van LHBTI+-personen uit zich veelal in de vorm van belediging, bedreiging en geweld. Dit bleek zowel uit het onderzoek, en ook al uit de jaarlijkse meldingscijfers van Art.1 MN. Het doen van een melding over deze ervaringen werd door de ondervraagden gezien als nutteloos vanwege het gebrek aan zichtbare resultaten of een gebrekkig vertrouwen in de politie. Bovendien was er het signaal dat enkel de meer heftige vormen van discriminatie (geweld, systematische discriminatie door dezelfde persoon) als 'erg genoeg' werden gezien om melding van te doen. Tenslotte was een groot deel van de ondervraagden niet op de hoogte van de verschillende instanties waar zij discriminatie kunnen melden.

Vijf jaar later heeft de Gemeente Utrecht aan Art.1 MN gevraagd om dit onderzoek grootschaliger te herhalen. Onderzoekstudenten Maurits Immink en Devin Klein Tiessink waren in november 2019 aanwezig bij café Bodytalk (14 november), bij een PANN-feest (16 november) en What You See in EKKO (23 november). In totaal legden zij 49 interviews af.

¹ ['Wel gebeurd, niet gemeld' \(2015\). Art.1 Midden Nederland.](#)

² In 2015 gebruikte Art.1 MN nog de afkorting LHBT om mensen aan te spreken onder de paraplu van seksuele, gender- en seksediversiteit. Momenteel wordt daar de afkorting LHBTI+ voor gebruikt.

Gegevens respondenten

Er zijn 49 interviews afgelegd. Om inzicht te kunnen geven in de seksuele en genderdiversiteit van de ondervraagden, is aan iedereen gevraagd hoe zij zich identificeren. Daarbij willen we opzettelijk niet categoriseren door bepaalde antwoorden te interpreteren. Vanwege de breedte van zowel het gender- als het seksualiteitspectrum willen we in de volgende tabel alle antwoorden weergeven.

Genoemde identiteit	Aantal keer
Lesbische vrouw	5
Homoseksuele man	15
Biseksuele vrouw	8
Biseksuele man	4
Transgender man, questioning	1
Transgender, queer/panseksueel	1
Transgender, queer	1
Queer vrouw	2
Queer man	1
Queer	1
Panseksuele vrouw	3
Weet (nog) niet, <i>questioning</i>	2
Vrouw, <i>questioning</i>	1
“Weet nog niet, ik vermoed homo”	1
Vrouw, niet-heteroseksueel	1
Vrouw, “ik val op vrouwen”	1
Vrouw, “overwegend hetero”	1

Ervaringen met discriminatie

Er is aan respondenten gevraagd welke ervaringen zij hebben met discriminatie. Als zij een ervaring benoemden, is gevraagd wat zij daarmee hebben gedaan.

Uitgescholden en beledigd

De meeste mensen konden wel een ervaring benoemen waarin zij werden uitgescholden of beledigd. Wettelijk strafbare beledigingen werden regelmatig genoemd, zoals “vieze flikker” en “kankerhomo’s”.

Vrouwen benoemden in een aantal gevallen ook seksueel getinte opmerkingen, zoals “Try my dick”. Ook een transpersoon benoemde ervaringen met seksisme uit de tijd dat deze persoon zich nog identificeerde als een meisje.

In sommige gevallen betrof het subtielere opmerkingen zoals “Lesbisch? Wat zonde”, of ging het om naroeppen zonder een wettelijk strafbaar discriminatie-aspect. Een persoon werd aangesproken dat hij zich niet mannelijk genoeg gedroeg in een kroeg die niet specifiek LHBTI+ als doelgroep had. Roddelen, fluisteren en raar aangekeken worden werden ook een enkele keer benoemd.

Intimidatie en geweld

In een aantal gevallen werd intimidatie of bedreiging genoemd als een recente discriminatie-ervaring. Verbale intimidatie werd in twee interviews benoemd. Achtervolgd en/of ingesloten worden, met name 's nachts, werd drie maal benoemd. Nagefloten en nagejoeld worden kwamen twee keer ter sprake.

Een paar respondenten die een ervaring met discriminatoire belediging benoemden, gaven aan dat dat in combinatie was met een gewelddadige actie. In de interviews werden het gooien van steentjes en bierglazen apart benoemd. Ook benoemde iemand “een fysieke aanval”.

Geen ervaring

Een opvallend verschil met het onderzoek uit 2015, is dat er ook 8 respondenten waren die geen discriminatie-ervaringen hadden meegemaakt. In veel gevallen betrof dat bezoekers van het PANN-feest op 16 november; een feest dat veelal een jonger tot minderjarig publiek trekt.

Actie naar aanleiding van discriminatie

De respondenten die een discriminatie-ervaring benoemden, werd gevraagd wat zij daarmee hebben gedaan. Iets minder de helft zei daarop “Niets”. Sommigen reageerden hierop met wat zij in het moment deden, zoals “weggelachen”, “doorgelopen, anders wordt het erger” en “iets teruggeroepen”. Ongeveer een kwart gaf aan dat zij zelf een aanpassing deden in de toekomst, zoals “hand in hand lopen vermijden”, “mijn gedrag aanpassen aan

de uitgaansgelegenheid” en “in Overvecht kleed ik me anders”.

Eén persoon gaf aan melding te doen bij politie en COC, maar alleen wanneer hij denkt bewijs te hebben. Eén persoon deed aangifte bij de politie, maar benoemde dat hij het teleurstellend vond dat hij zelf moest betalen voor een advocaat. Eén persoon gaf expliciet aan dat melden na haar ervaring haar teveel moeite leek.

Veiligheidsgevoel in Utrechts uitgaansleven

Ondanks de hierboven genoemde incidenten, wordt Utrecht wel als een veilige stad ervaren. De veiligheid van het Utrechtse uitgaansleven wordt veelal een cijfer tussen de 7 en 8 gegeven. Eén persoon geeft een 10.

De kanttekening die hierbij regelmatig wordt geplaatst is dat het afhankelijk is van waar je je bevindt. Evenementen en uitgaansgelegenheden waarvan LHBTI+ de doelgroep is, worden doorgaans als veilig ervaren. Een biseksuele vrouw geeft aan dat haar gevoelens van onveiligheid niet zozeer komen door haar seksualiteit, maar door het feit dat ze vrouw is.

“Tijdens het uitgaan in Utrecht voel ik me redelijk veilig. Ik krijg wel opmerkingen naar mijn hoofd geslingerd, maar dat is meer stoerdoenerij.”

“Als ik uitga in Utrecht, dan ga ik met vrienden. Dan voel ik me wel veilig. Als er iets gebeurt, ben ik niet alleen.”

“Ik voel me veilig op straat. Ik vind het in Utrecht chill. Hier op PANN ben ik wel meer herkenbaar als gay. Normaal ga ik niet zo over straat, waardoor ik niet zo snel word gediscrimineerd.”

“We wonen ergens anders, we komen naar Utrecht voor PANN. En bij PANN voelen we ons veilig. We durven niet naar feesten voor hetero’s te gaan.”

“Ik voel me veiliger bij LHBTI-specifieke plaatsen, zoals hier (What You See). En ik voel me in Utrecht veiliger dan in kleinere provinciale steden.”

“Ik voel me veilig in Utrecht. Ik ben niet bang voor onveiligheid. Ik ben wel bang voor nare opmerkingen.”

Meldingsbereidheid en –bekendheid

Bij vragen over meldingsbereidheid gaan veel van de antwoorden over de ernst van het incident. Bij geweldsincidenten gaan de meeste respondenten toch wel naar de politie. Een enkeling benoemt hierbij Roze in Blauw. Bedreiging wordt soms ook benoemd als zijnde ernstig genoeg. Eén antwoord valt op als meer extreem.

“Voor mij hangt het af van het incident of de mishandeling. Als ik alleen een blauw oog wordt geslagen, vind ik het niet erg genoeg, daar kan ik prima mee leven. Misschien zou ik juist dan terugslaan. Een echt zwaar incident zou ik wel melden.”

De mensen die aangeven helemaal geen melding te willen doen, dragen hiervoor verschillende redenen aan. Angst voor represailles bij het doen van een aangifte of melding wordt enkele keren benoemd. Iemand zegt erbij dat het uitmaakt of het in een kleine gemeente plaatsvond of in een grote stad.

Andere redenen die werden genoemd, waren weinig vertrouwen in de politie (vooral bij gebrek aan bewijs), niet een slachtoffer willen zijn, de politie niet tot last willen zijn en dat het teveel moeite is. Een enkeling neemt liever het heft in eigen handen.

Bekendheid Art.1 MN

De meeste ondervraagden hebben nog nooit van Art.1 Midden Nederland gehoord. Iemand dacht dat Art.1 MN alleen voorlichting geeft en wist niet dat het ook een discriminatiemeldpunt is.

“Ik dacht dat discriminatie melden alleen bij de politie kon.”

Mensen geven aan dat ze een incident eerder bij Art.1 MN zouden melden, als het nut van melden duidelijk kan worden gemaakt. Dat meldingen een hoger doel dienen, zoals beleidsplannen van de gemeente, vinden ze prettig om te weten. Het liefst worden hier voorbeelden bij gebruikt van meldingen die tot een positief eindresultaat hebben geleid. Het helpen van andere personen die LHBTI+ zijn is hierbij een specifieke motivator. Meer grootschalige bekendheid, zoals advertenties in een bushokje, is volgens een enkeling geen overbodige luxe. Ook geven mensen aan dat melden makkelijk moet zijn, het liefst online, telefonisch of via een app.

Conclusie

Vijf jaar na het eerste onderzoek van 'Wel gebeurd, niet gemeld', kan er worden geconcludeerd dat discriminatie nog veelvuldig wordt ervaren door mensen die zich identificeren als LHBTI+. Echter lijken er ook meer mensen te zijn die geen discriminatie-ervaringen hebben gehad. Dit zou echter kunnen komen omdat zij in veel gevallen nog jong waren. Ook waren de ervaringen die in 2015 werden opgeschreven een stuk heftiger (beschoten met luchtbuks, opzettelijk met een auto aangereden, geürineerd op mensen op het werfterras).

De meeste ondervraagden voelen zich veilig tijdens het uitgaan in Utrecht. De kanttekening die hierbij kan worden geplaatst, is dat sommige mensen wel denken dat opmerkingen krijgen realistisch is, en/of hun gedrag of uiterlijk aanpassen. Ook is het veiligheidsgevoel hoger bij feesten waar LHBTI+ specifiek de doelgroep is.

De meldingsbereidheid van incidenten is afhankelijk van de ernst van het incident. Voor de meeste mensen wordt er pas bij geweld een melding of aangifte bij de politie gedaan. Angst voor represailles na het doen van een aangifte wordt ook meerdere keren benoemd. Discriminatie melden bij Art.1 MN is ook na vijf jaar intensief werken aan naamsbekendheid helaas nog een onbekende optie.

Op het moment van schrijven is Art.1 MN in samenwerking met COC Midden Nederland een meldplatform aan het opzetten dat zich specifiek richt op deze doelgroep. De hoop is dat dit een bekend platform wordt, dat het drempelverlagend zal werken, en dat mensen meer zullen leren over het nut van melden.